

maakt ruimte voor onderwijs

MODULEHANDLEIDING LEESTEKENS 6

Inleiding	2
Doelgroep	2
Rubriekenoverzicht	3
De rubrieken toegelicht	4
Rubriek A: Hoofdletter	4
Rubriek B: Punt	4
Rubriek C: Vraagteken	4
Rubriek D: Komma	4
Rubriek E: Uitroepteken	5
Achtergrondinformatie	6

Inleiding

Numo is een online leermiddel waarmee leerlingen de basisvaardigheden van Nederlands, rekenen/wiskunde, Engels en Duits adaptief kunnen oefenen tot ze het beoogde niveau hebben bereikt.

Adaptief betekent dat het programma zich automatisch aanpast aan het oefengedrag van leerlingen. Is een leerling goed in een vaardigheid, dan gaat hij er met sprongen doorheen. Bij onderdelen waarmee hij moeite heeft, staat het programma langer stil. De leerling krijgt dan extra oefeningen en meer feedback.

Numo kan terugrijpen op oefenstof van groep 6 van de basisschool. Een leerling die uitblinkt in een vaardigheid, kan doorgaan met oefenen tot 3F- of zelfs 4F-niveau. Dat is de grote kracht van adaptieve software!

Doordat leerlingen met Numo de basisvaardigheden eigen maken, heb jij als docent meer tijd voor andere, leuke dingen, zoals individuele begeleiding, thema-opdrachten, interactieve werkvormen, oefenen met schrijfvaardigheid, projecten rondom rekenen, debatteren en literatuur.

Doelgroep

Leestekens 6 is bedoeld voor groep 6 van het basisonderwijs. Het programma kan – wanneer er sprake is van achterstand - vanzelfsprekend ook gebruikt worden voor leerlingen in hogere groepen van het gewone of speciale onderwijs. Het programma is geschikt voor groepen waarin niveauverschillen bestaan. Het kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog veel fouten maken in het toepassen van leestekens als door leerlingen die op dit gebied al gevorderd zijn. De hoeveelheid oefenstof die op basis van de diagnostische toets geselecteerd wordt is voor deze groepen verschillend in omvang. De doelgroep is dus breed. Het programma is bovendien geschikt voor zowel allochtone als niet-allochtone leerlingen. Voor leerlingen die nog moeite hebben met lezen zijn de uitlegschermen ingesproken door een natuurlijke stem.

In veel oefeningen van Leestekens 6 wordt – als een leerling een fout maakt – specifieke feedback gegeven, vaak voorzien van een hint, waarna hij nog een of meer keer mag proberen het te verbeteren. De leerling kan ook altijd tussendoor een tip opvragen of uitlegschermen en spiekschermen raadplegen.

Rubriekenoverzicht

Rubriek	Oefening	Omschrijving van de activiteit
Sprongtoetsen	1 Rubriek A t/m D	
A Hoofdletter	1 Eigennamen 2 Met of zonder hoofdletter 3 Waar begint de tweede zin 4 Hoofdletters in teksten 5 De leukste hond 6 Hoofdletters in zinnen 7 Hoofdletters	Je ziet twintig woorden. Wijs de tien eigennamen aan. In welke rij hoort dit woord? Klik op de goede rij. Verdeel de tekstjes in twee zinnen. Lees de tekst en beantwoord de vragen. Plaats punten en hoofdletters. In welke zin staan de hoofdletters goed? Beoordeel het gebruik van hoofdletters.
B Punt	1 Zinnen splitsen 2 Drie zinnen 3 Tien complete zinnen 4 Een of twee zinnen 5 Geluk bij een ongeluk 6 Keientrekkers 7 Hoofdletters en punten in zinnen	Klik op het woord waarmee de tweede zin begint. Verdeel de tekstjes in drie zinnen. Je ziet twintig reeksen woorden. Wijs tien complete zinnen aan. Waar past deze zin? Klik in de goede rij. Plaats punten en hoofdletters. Plaats punten en hoofdletters. Verdeel de tekstjes in drie zinnen.
C Vraagteken	1 Vraagzinnen bouwen (1) 2 Vraagzinnen bouwen (2) 3 Vraagzin of niet 4 Over twee beroepen 5 Moppen tappen 6 Vraagteken	Zet de woorddelen in de juiste volgorde. Wijs de woorden en woordgroepen in de juiste volgorde aan en maak een vraagzin. Is dit een vraagzin of niet? Klik in de goede rij. Verdeel de tekstjes in drie zinnen. Plaats punten en vraagtekens. Achter welk woord in de zin moet een vraagteken?
D Komma bij opsomming	1 Komma plaatsen 2 Met of zonder komma 3 Taekwondo 4 Rugby 5 Zinnen verbeteren 6 Komma's in zinnen	Sleep de komma naar de juiste plaats in de zin. Waar past deze zin? Klik in de goede rij. Plaats punten en hoofdletters. Plaats punten en hoofdletters. Neem de zinnen over en plaats hoofdletters en leestekens. Welke zin is goed als je let op de komma's?
E [Uitroepteken]	1 Uitroepzinnen bouwen 2 Uitroepzin of niet 3 Zinnen afsluiten 4 Moppen tappen 5 Afsluittekens kiezen 6 Zinnen verbeteren	Wijs de woorden en woordgroepen in de juiste volgorde aan en maak een zin met uitroepteken. Is dit een zin met uitroepteken of niet? Klik in de goede rij. Typ een punt, een vraagteken of uitroepteken. Plaats komma's, punten, vraagtekens en uitroeptekens. Kies punt, vraagteken of uitroepteken. Neem de zin over en voeg leestekens toe.

De rubrieken toegelicht

Leestekens 6 behandelt alle woordsoorten en zinsdelen die volgens Meijerink c.s. en de SLO in groep 6 van het basisonderwijs geleerd moeten worden. De onderwerpen zijn:

- Hoofdletter als markering zinsgrens
- Punt als markering zinsgrens
- Vraagteken
- Komma bij opsomming
- Uitroepteken

Rubriek A: Hoofdletter

Rubriek A bestaat uit zes oefeningen met vier verschillende oefenvormen. Begonnen wordt met twee voorbereidende oefeningen over de hoofdletter bij eigennamen. Als het goed is werd deze stof eerder bij spelling al behandeld. Hier gaat het verder vooral om de hoofdletter aan het begin van de zin. Kenmerk van (de meeste) zinnen is dat ze beginnen met een hoofdletter en eindigen met een punt. Wat de inhoud betreft zijn zinnen ook mededelingen over een onderwerp. De schrijver vertelt iets over dat onderwerp. Om te weten waar ze een hoofdletter moeten schrijven, moeten leerlingen vooral op de inhoud letten.

Rubriek B: Punt

Rubriek B gaat over het gebruik van de punt. De inhoud lijkt sterk op die van de vorige rubriek en is daar een aanvulling op. De basis is weer: zinnen zijn mededelingen met een onderwerp. De schrijver vertelt iets over dat onderwerp. Voor het plaatsen van punten moeten leerlingen dus vooral weer op inhoud van de mededelingen letten. Er is in deze rubriek ook aandacht voor incomplete mededelingen, waarin aan het begin of aan het eind van de rubriek iets ontbreekt. De rubriek bevat ook twee productieve oefeningen waarin zowel hoofdletters als punten in een tekst moeten worden aangebracht.

Rubriek C: Vraagteken

Een belangrijk kenmerk van een vraagzin is dat de toon aan het eind wat omhoog gaat. Vormkenmerken zijn dat een vraagzin meestal begint met een werkwoord of met een vraagwoord: Ga je met me mee? Wanneer vertrek je? Het begrip 'persoonsvorm' wordt in dit programma nog niet genoemd, omdat niet zeker is dat ze dat al kennen. Het ligt ook meer voor de hand om dit bij Grammatica en Werkwoordspelling te behandelen.

Er wordt in deze rubriek onderscheid gemaakt tussen de taalhandelingen 'vragen' (Hoe laat komt Jan?) en 'meedelen' (Ik zal je vertellen hoe laat Jan komt.)

Rubriek D: Komma

Net als de hoofdletter en de punt kennen leerlingen de komma al van het lezen. Hier gaat het echter over het toepassen van de komma bij het schrijven. Aan de orde komt om te beginnen het gebruik van de komma bij een aangesproken persoon of een uitroep: *Anna, kom eens hier; Zeg, hou eens op; Je hebt gelijk, hoor.* De SLO noemt dit niet apart in de Leerstoflijnen. Toch behandelen we deze toepassing omdat het zo duidelijk is dat er in dit geval een pauze is in de zin. Dit herkennen van een pauze is over het algemeen belangrijk bij konomiegebruik.

De tweede toepassing van de komma in deze rubriek betreft het gebruik ervan tussen de delen van een opsomming. Daarbij wordt aangeleerd dat je over het algemeen geen komma gebruikt bij 'en' en 'of'.

Rubriek E: Uitroepteken

Je gebruikt een uitroepteken als iets wordt geroepen of als nadrukkelijk wordt gezegd dat iemand iets moet doen of niet moet doen. Ook als je wilt laten uitkomen dat iemand *blij*, *boos*, *bang* of *verbaasd* is, bij emoties dus, gebruik je een uitroepteken. Verderop in de rubriek komen ook de andere tot nu toe behandelde leestekens weer aan bod.

Achtergrondinformatie

Vanwege de zorg over het kennisniveau van taal en rekenen formeerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen. Deze expertgroep (commissie Meijerink) kreeg als opdracht om te adviseren wat leerlingen op het gebied taal en rekenen moeten kennen en kunnen op verschillende momenten in hun onderwijs carrière. Het resultaat is beschreven in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen' (2008). In advies formuleert de Expertgroep:

- 'doorlopende leerlijnen' die ervoor zorgen dat het onderwijsresultaat van de ene sector naadloos aansluit op dat van de andere;
- 'referentieniveaus' met beschrijvingen van kennis en vaardigheden die leraren houvast bieden voor het bepalen, volgen en stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen.

Het advies bestaat uit een hoofdrapport en voor zowel taal als rekenen een deelrapport. De rapporten zijn te downloaden vanaf de site van de Stichting Leerplanontwikkeling (www.slo.nl).

Drempels en domeinen

Het rapport van de Expertgroep Meijerink geeft aan wat leerlingen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Deze belangrijke momenten worden ook wel 'drempels' genoemd en behelzen de overgangen tussen basisonderwijs, vmbo, mbo, vwo, hbo en universiteit. Als leerlingen deze drempels makkelijker kunnen nemen, hebben ze meer kans op een optimale schoolloopbaan. Om ze hierbij te helpen, heeft de Expertgroep beschrijvingen van vier niveaus geformuleerd: 1F, 2F, 3F en 4F. Deze niveaus beschrijven de kennis en vaardigheden die de leerlingen op de drempelmomenten moeten beheersen.

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F	Eind vmbo	Van vo fase 1 naar vo fase 2 / van vmbo naar mbo
3F	Eind mbo-4 en havo	van vo en mbo naar hbo
4F	Eind vwo	van vo naar wo

In het rapport Over de drempels met taal onderscheidt de Expertgroep vier domeinen: (1) mondelinge taalvaardigheid, (2) lezen, (3) schrijven en (4) taalbeschouwing (grammatica) en taalverzorging. Het referentiekader Nederlandse taal voor het domein begrippenlijst en taalverzorging op de basisschool is door de SLO uitgewerkt in een rapport Leerstoflijnen begrippenlijst en taalverzorging. Eveneens te downloaden vanaf de site van de SLO.

De stof van Leestekens 6 valt onder domein 4, taalbeschouwing en taalverzorging. Naast Leestekens 6 heeft Kurve programma's ontwikkeld voor het leren van spelling algemeen, werkwoordspelling en grammatica. Met deze vier programma's bestrijken we domein 4 dus geheel.